„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску:	Србију, Црну Гору и др. стране земље	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 224. У Новом Саду, у недељу 13. (26.) новембра 1911. Година XXVII.

После опасности.

Као што приватан човек, кад га мине каква опасност, премишља о том, какве би последице имала била та опасност, како се избегла и шта је био узрок тој опасности: тако и државе, кад претуре коју опасност, хоће да се сећају те опасности и да црпу поуку из опасности, коју су претуриле преко главе.

Ми смо овога лета узастопце пратили важне догађаје у Мароку те означавали по *европски мир* све опасности, које би се могле изродити из мароканских заплета. Тицала се та опасност великога рата, каква светска повесница до сад не би била кадра забележити. Треба помислити на неколико милијона војника једних против других; треба помислити на најновије ратно оружје, према којем људи постају мушице; ваља помислити на пушке репетирке, на страшне машинске пушке, на брзометне топове, па на оне топове, који носе смртоносну ђулад на даљину, коју око не може догледати. Па тек страшне грозоте рата на мору, који данас понајвише одлучује, кад се на ратним лађама потопе хиљаде и хиљаде људских живота наједаред или кад која грдосија од *дредноша* са обале коју варош сатре у млево.

То је та страшна опасност, која је претила Европи и човечанству. Кад смо у 174. броју нашега листа писали онај чланак под насловом *„У знаку великога рата“*, познали смо велику опасност за европски мир. Али ипак нисмо могли слутити, да је овога лета та *велика опасност била тако бливу*, као што се данас показала са неким открићима тајних дипломатских аката.

Преговори међу Француском и Немачком после оне велике узбуде у Француској и Немачкој, коју је проузроковала ствар Марока, мирно се водили у Берлину међу француским амбасадором *Камбоном* и немачким државним секретаром *Кидерленом-Вехтером*. Али нико није могао ни слутити, да се иза тих мирних преговора због Марока у Берлину крије страшан рат.

У понедељак, 14. (27.) новембра о. г., биће *важна седница енглескога парламента*. Ту енглеске новине доносе већ појединости о интерпелацијама посланика и одговорима министара, као и о том, да ће енглеско министарство дати опширан извештај о оном, што је енглеска влада учинила за случај рата.

Кад је оно Немачка, у заплету због Марока послала, као што је познато, једну своју ратну лађу на мароканску обалу Атлантскога Океана, у *Агадир*, енглески министар спољашњих послова *Греј* потрудио се, да таки оде немачком амбасадору у Лондону, да му каже, да се *без* Енглеске не сме ништа решавати о Африци. Немачки амбасадор по добивеном упутству из Берлина просто је одговорио, да Немачка не мисли освајати у Мароку.

Међутим је концем месеца јула о. г. ствар стајала овако: Енглеска је мобилизовала своју огромну флоту те је држала, да ће моћи једним ударцем уништити немачку флоту. Али што је *најзначајније* и *што се до сад није знало*: Енглеска је одредила, да се **150.000 сувоземне енглеске војске преко канала пребаци Француској у помоћ.**

Нека се не каже, да је то *све далеко од нас па да се та опасност не би нас тицала*. Али ми велимо: те како би нас се тицала! Чим би се Немачка заратила са Француском, наша би монархија, по упутству Немачке, морала поћи на Балкан. Морала би гледати, да „прегази“ Србију па да се из Новопазарскога Санџака и Босне и Херцеговине упути према *Солуну*, како би се Русија забавила на Балкану те не би могла притећи у помоћ Француској. Наравно да у Бечу не би питали угарски сабор, хоће ли дати повишен број војника и повишене војне трошкове, као што нису питали ни године 1878., кад је наша монархија окупирала Босну и Херцеговину. Да се летос нешто крупно приправљало, служио је као симптом арнаутски устанак те улога, коју је требала на себе узети Црна Гора, да Балкан не би стојао тако мирно, како би наша монархија могла без отпора продирати према Солуну. Наравно, кад је Немачка услед преговора у Берлину међу Камбоном и Кидерленом-Вехтером морала попустити Француској, то је и Црна Гора морала напустити сваку акцију у Арбанији.

Ми смо ономад у једном од наших чланака у 217. броју „Браника“, у чланку под насловом: *„Мароко опет на површини“* означали то попуштање Немачке према Француској. Француска је у мароканском питању однела потпуну дипломатску победу над Немачком. Би ли та победа била могућа, да Енглеска није мобилизовала своју огромну флоту против Немачке и да није, а — што до сад нико живи није знао — хтела је прићи у помоћ Француској са 150.000 енглеске сувоземне војске?

Она велика ларма у немачком државном сабору против немачкога канцелара *Бетмана-Холвега*, зато, што је Немачка попустила Француској, значила је само немачку *срдиту немоћ*, па и тапшање немачкога престолонаследника у Рајхстагу немачким посланицима, који су нападали немачкога канцелара, није могло имати другога значаја, до ли да изазове највеће негодовање цара Вилхелма II. против његова сина. Данас не може бити никакве сумње, да ће у буџетском одбору немачкога Рајхстага бити примљено поравнање међу Француском и Немачком у питању Марока.

Дакле је данас *велика опасност европскога рата због Марока минула*. Та опасност данас већ изгледа као неки тежак, ружан сан.

Но могло би се питати: да ли је збиља сва опасност минула у Африци? А шта је са *Триполисом и италијанско-турским ратом*?

Истина, о италијанско-турском рату није потребно правити никакве комбинације, није потребно разбијати главу, да се тај рат предупреди, *тај је рат већ ту*. Али шта је опасност тога рата према оној огромној опасности, у којој је стојала Европа, да је избио рат међу Француском и Немачком те се преобразио у европски рат? Шта су војске Италије и Турске према оним милијонима војника, који би стојали једни према другима, да је дошло до европскога рата!

Међутим је за народе Балканскога Полуострва *боље*, да не буде европскога рата, него да се земљиште рата ограничи на Балканско Полуострво. Мале балканске државе лакше би свршиле са Турском, него кад би биле умешане велике силе. Балканским државама било би довољно, да Италија распрострe своје ратно земљиште на Балканско Полуострво, а ово ће, а пре а после, морати учинити.

И за балканске је народе минула велика опасност, да није дошло до европскога рата. У засебној акцији Италије против Турске нема те опасности, да би наша монархија хтела да „прегази“ Србију!

△

„Заставина“ филијала у Београду.

— Испади београдске »Трибуне«. —

Београдска „Трибуна“ постала је филијала Јаше *Томића*, односно некад светле, неумрљане, а сада крваве „Заставе“. Нема дана, да не донесе нешто прештампано из „Заставе“. А знате, зашто? Власник „Трибуне“ Наум *Димитријевић* и ње-

---

ЛИСТАК.

УРИЈЕЛ АКОСТА.

ЖАЛОСНА ИГРА У ПЕТ ЧИНОВА.

ОД КАРЛА ГУЦКОВА.

ПРЕВЕО

Јован Грчић.

(Наставак).

Шеста појава.

Естира. Рувим. Јоил. Уријел.

(Естира је слепа те је воде Рувим и Јоил)

Рувим (*Естири*)

Де отпочини ту, одмори се!

(одведе је до столице.)

Естира

Ај, да л' ће доћи?

Јоил

Не поручих њој
Имена наша.

Естира

Да је видети
Бар могу!

Уријел (*клекне пред Естиру*)

Мајко!

Естира

Ти си, сине, то?
Ти, Ур'јеле? То твоја рука је . . .

Уријел

Зар познати још можеш сина свог,
На којем лежи клетва?

Естира

Коса ти . . .
И брада ти . . . и лице . . . све је ту . . .
На образима сузе? Ти си то . . .
Изменити на теби ничега
Не мога клетва. Још си исти сав.

Рувим (*тужно*)

Рад Јудите ми, брате, дођосмо!
Створење, које тебе милује
И љубав своју смело признаде . . .
Њу, своју кћер, је рада . . . .

Уријел (*устане*)

Видети?
Ај камо среће, да је здрав јој вид,
Да очима је види!

Естира

Лепа је . . .
Бар тако кажу, али, сине мој,
Још лепша, нег' лепота њена сва,
Што увенуће, мени изгледа
Спрам тебе њена силна милошта.
У невољи се тебе држала . . .

Уријел

Пријавише л' вас? Давно хтеде већ
До моје мајке, не дадох јој . . .

Естира

Знам.

Уријел

А од куд?

Јоил

Мајка рећи рада је,
Да клетва мора раставити вас.
За опозив се није чуло још . . .

Рувим

И тога рада дођосмо ти ми,
Што ради смо, са својом матером
Из Амстердама да се селимо . . .
У Хагу ћемо од сад живети.

Уријел

Зар ви у Хаг? Са слепом мајком нам?

Естира

Шта мари то! У Хагу будем ли,
Ја мислићу: у Амстердаму сам.
Толико сам ли пута овде већ
Замишљала се, да сам опета
Крај Таја онде.

Уријел

За што трудба та?
Што путујете?

Јоил

Прости, брате наш!

Естира

За разлог њему не говорите!

Рувим

Од оца радњу ми наследисмо
И трговина брзо процвета . .

Уријел

На бурзи самсар беше главом ти
И посредник!

Рувим

А сад . . .

Уријел

Због мене, је л',
Окретоше вам леђа?

Јоил

Чини се.
Што осећају, тебе и твој дух
Проклетство да ће слабо тиштати.
Душманлук им да нађе одушке,
Да победом се свом окористе,
Острвише се на нас.

Гов главни сарадник *Оканови*ћ посвађали су се са људима око „Дневног Листа“, дакле са самостлјцима.

Напослетку, прештампавати из других листова није тако велико зло, шта више понекад је и корисно, али „Трибуна“ заборавља, да је у „Застави“ и оно, што је добро, лепо и корисно (Сумњамо, да и тога има у „Застави“. Та у тој пачаври осим *зла*, осим проповедања ужасне *братоубилачке мржње* ничег другога нема! — Ур. „Бр.“), *отровано и крвљу умрљано.*

А нарочито воли „Трибуна“ да вади из „Заставе“ *вести из Хрватске и Славоније* а у погледу слоге српско-хрватске, јер пошто је „Застава“ против самосталаца, природно је по њеној глави, да мора бити и против онога, што иде у корист ближењу та два братска племена.

„Трибуна“ баш од неколико дана у уводним дивним чланцима тражи и прстом указује, „где је лек злу“, а овамо сама заслепила па *тера чивму* на људе самосталце, који су у Србији, а нарочито у Хрватској досадањим својим радом показали, да су већи Срби од ових и оних родоскаљаца.

Београд, 11. (24.) новембра 1911.

Грана од Бора.

Муслимани у Херцег-Босни.

Сарајевски српски лист »Народ“ доноси у свом најновијем броју овај уводни чланак о босанско-херцеговачким муслиманима:

„Последњи бројеви органа двију муслиманских странака остављају на читаоца импресију, која *није ни најмање утјешна*, шта више, импресију и сувише *очајну*. По тим бројевима може човјек најбоље просудити, до које границе може ићи жеља и пожуда за популарношћу и како се, за постизавање пролазне популарности, поткопавају темељи народног опстанка. На томе путу придобијања маса, апелира се на њихове *инстинкте*, који често иду против напретка, против главних услова за борбу у животу. И тако су народни изабраници и повјереници најбоље показали, како су схватили врло мало овај значај додира нашега народа са западном културом и цивилизацијом, јер употребљавају стара средства за нови живот. Сигурно не ради се несвјесно, што би се на послетку могло опростити, него одређеним планом, утврђеним системом. И у тој чињеници лежи управо њихова страшна одговорност пред народом. И ми, када узимамо перо, да о овој појави пишемо, то не чинимо, да вријеђамо или нападамо муслимански елеменат нашега народа, јер он није крив, него да укажемо на његове *вође*, којима фали услов за народне трибуне, одсуство идеала. А идеали су основа сваког народног и културног рада. Без тога сваки народ спада под рубрику инферијорних. Таквим народима само додир са цивилизацијом довољно је судбоносан, и то судбоносан не само ради њезиних порока, него још више ради њезиних врлина. Вође муслиманске узеле су, изгледа, на себе задаћу, да *доказују инферијорност својих сувјереника.* Они не трпе никакву критику, не само свога рада овдје, него и турске империје, они *воле да представљају Турску као огњиште цивилизације*, и за вријеме овога рата, што се води, *представљају* заједно са својим *Удругашима* из „Hrv. Dnevnika“ *Италију као варварску земљу*, а не узимају у обзир, да је сви европски народи називају *колијевком европске цивилизације.* Врло брзо су заборавили *лијепо* и сигурно искрено писање тога Штадлерова листа године 1908. и одговоре »Мусавата«! Добро би било, да они прелистају и да бар тако увиде разлоге данашњег писања свога и тога клерикалног листа. Уједно су превидјели или, боље да кажемо, хоће да превиде, да *сва европска штампа*, без разлике, *врло мрачним бојама црта младотурски режим*, који је произвео опште разочарање, како у турској империји, тако и у Европи: побуна Арапа у Јемену, Малисора у Албанији, најбољи је за то доказ. Објективно констатовање тих прилика они називају непријатељством православног дијела народа према Муслиманима, и тако *раздраженњем вјерским* они хоће да оправдавају своју политику, која је све прије, него исправна. Да подигну своју популарност, ти трибуни народни *купе прилоге за црвени полумјесец.* А несумњиво много би се више одужили својој узвишеној вјери, да те своте купе за *биједне мухаџире* и за културно и економско подизање муслиманског свијета, за „*Гајрет*“, Земљорадничке Задруге и школе, да гледају подићи на већи ступањ кућно васпитање, јер то све заједно чини могућни напредак једнога народа. Такав рад уродио би плодом и вође народне не би се дичиле, као што се данас диче, да су језичац између Срба и Хрвата, јер *немају никаква нацијионалног осјећаја.* Тај факат значио би за њих не знак напретка, него свеукупног назатка. Јер нацијонални живот није једна празна ријеч, како данашње муслиманске вође тврде, и роба за трговину, него жариште, из кога се развија цјелокупни народни живот. Из погледа наших Муслимана на нацијонални осјећај произлази *одсуство идеала код њихове омладине*, произлази њихова нехраброст у крчењу нових путева. Све то они сакривају фанатизмом, што је на крају крајева раздражено стање вјерског осјећаја, једна болесна појава. С тога *не можемо вјеровати у усиљешно дјеловање и напредовање Муслимана* у нашој домовини, док се не еманципује од тих повлађивања маса и тражења популарности, док се не нађе једна јача генерација, којој ће бити већа истина од обмањивања, који у фанатизму не ће тражити основе своје политике и у популарности гарантије успјеха. Такву генерацију наши Муслимани морају имати, или је у питању њихова будућност. И ми је Срби православни са доста јаком жељом ишчекујемо, јер пропадање једног дијела нашега народа сматрамо као слабљење цјелине, као сметњу за заједнички културни рад.“

Италијанско-турски рат.

Слабо има данас вести о рату. Један цариградски телеграм опет говори, да се може склопити мир. Италијанска флота још није отпочела своје ратне операције на Јегејском Мору. На триполитанском бојишту тече даље чаркање, али без знатног обрта.

— У знаку мира. —

Цариград, 10. (23.) новембра.

Шејик-ул ислам је на питање, које су ставили на њега у ствари мира, одговорио, да ће, како се он нада, на скоро настати повољан обрт. Ратни министар ће од сабора искати накнадни кредит, јер свотама, којима располаже, може само до нове године покривати потребе за војску.

— Италијанска флота на Јегејском Мору. —

Цариград, 10. (23.) новембра.

Ратно министарство је за случај, да Дарданели буду нападнути, учинило ванредне мере. У Галипољу је концентрисана дивизија од 25.000 војника, а на Дарданелима је смештено две резервне дивизије. Са бугарске границе су ратну опрему послали на те три тачке. На острва су из Солуна послали много машинских пушака.

— Са бојишта. —

Рим, 10. (23.) новембра.

Агенција Стефани јавља из Триполиса телеграмом од јуче у поноћи: Убојни брод „Карло Алберто“ је у јутро на основу података балона »Змаја« отворио паљбу на Бускафу, али жестока бура, која је трајала до мрака, те која је подигла прашину, спречила је продужење паљбе. Из истога разлога су ваздушни бродови морали напустити своју извидничку делатност.

Из Бенгазија јављају, да су синоћ предстраже 68. пешадијског пука имале мањи бој са једним непријатељским одељењем, које је напослетку разбијено. По тачним извештајима непријатељ је у бојевима око Дерне изгубио 110 убијених војника.

Јуче је више арапских одељења извршило мање нападе на шанчеве између Сиди Мевријa и утврђења Хамидије. Али паљба италијанске артиљерије сузбије непријатеља. У јутро су у спомен тога, што је данас тридесети дан знаменитог боја од 23. октобра, берсаљерске трупе приредиле помен изгинулим друговима, на коме су помену учествовали и изасланици осталих трупа и ратне марине. Берсаљерски пуковник *Фара* држао је патријотски говор.

— Руска опомена Италији. —

Петроград, 10. (23.) новембра.

У овдашњим дипломатским круговима јако су забринути тиме, што је италијанска влада саопштила руској влади своју намеру, да *хоће да прошири поприште рату.* Руска влада, одговарајући на италијанску ноту, врло је одлучно опоменула Италију, да не проширује сувише поприште свог ратног похода против Турске.

Српско соколство.

По телесни и душевни развитак нашега народа од огромне је важности *развијање соколства.* Соколска идеја, примљена од браће нам Чеха, захватила је дубока корена широм целога српског народа те данас има

Естира

На ме не!
На мене, сине, веруј, не!

Рувим

Наш рад
Заустављен је, беже од нас сви,
Не одвраћају, кад их питамо.
И Бога назвати нам боје се.
О трговини, о пазару ту
Ни разговора бити не може.
С тог решисмо, да иселимо се.

Уријел (*себи*)

О, Ахасверу!

Естира

Радо ићи ћу,
Ма било преко мора, као пре.
Но која вајда? Уријеле мој,
Ти боравишта немаш слободна,
Где станује Јевреји. Мишљах свеђ,
Кад они, који виде, умиру,
Тад гасне њима вид, а мој би тад
У старом сјају синуо на ново,
Да видим децу своју задњи пут...
Ал тебе, сине мој, на самрти
У заман очи моје тражиће.

Уријел (*окрене се сав узбуђен*).

Естира

Манасијина лепог детета
Још никако! Ох Боже, где ли је?

Јоил

Отварају се врата...

Рувим

Чујем ход.

Седма појава.

Јудита. Пређашњи.

Јудита

Потражисте ме, драга господо?
А она седа, часна слепица?
(*застане за час*)
Акоста... то је... наша мати...
(*пољуби Естиру у руку.*)

Естира

Не!
У чело дај да ја те целујем
Ти анђеле!

Јудита

Одавна благослов
Ја твој бих била већ измолила,
Са твог бих лица била шчитала
Најбољег сина лик...

Естира

О, хвали га!
Ја милујем те с тога.

Јудита

Сви ће још
Задивити се некад сину твом.
А дотле има нас.

Естира

Тај збор је сласт.
Тек искра једна тавним очима
Од тебе, чедо! А кад стигне смрт,
У наслеђе ни теби не могу
Ја оставити га!

Јудита

Ни љуби зар?
Ти љуба њему? Да л' ћеш бити то?
Ох, не растужуј, чедо, бабајка
Ни мајке своје! Немој ићи с њим!
Јединица си своме оцу ти.

Јудита

Разумем ли? Ти не ћеш, Ур'јеле?
((*дуго гледа у Уријела, цепћући очајно*)
Опрости, небо, што ја сверовах,
Да ова земља за сву љубав ми
Већ усрећити може!
(*клоне Естири чело ногу.*)

Уријел

(*бори се са собом; гледа гануто у мајер, драгану и своју браћу, који тужно стоје за материни леђи; себи*)

Истину
Ти рече сушту ми, Десилва! Да!
Дубоко је у нашем народу
Домаће својте чар укорењен.
(*наједаред илане*)
Што ћутите? Говорите ма шта!
Не кињите ме тако!

Јудита

Мајчицо,
Он не љуби нас!

Уријел

Мени у срцу
Забоден стоји мач. К'о рањен лав
Ја рикао бих... Што ме гледате
Молећиво и тужно? Сузе вам,
Што цеди из вас најућ вам јад,
Весеље су спрам — сувог ока мог.
Ви ћутите? Ви уздишете? Знам,
Очекујете, ја да урадим,
Најтеже дело, што ме убија.
Да срцу своме жртвујем свој дух
А свето уверење милошти?
Што пропињеш се, дивљи поносе?
Та не кези се, ти чудовиште!
Већ буди црв! Шћућури се, к'о црв!
Ох, човече, животињо, ох чуј!
Шћућури се па ћути, ћути, ћут!
О, спас'те ме тог немог погледа,
Ким љубав гледа!
(*пође натрашке*)
Ко да штити ме,
Тих немих очију? Заклопите
Те очи неме! Слепа мајко ти,
Заклопи очи! Ох, урадићу...
Урадићу....
(*натрашке посрћући оде до врата па изађе*)

Јудита

Рад мајке оде сад!

Естира

Не, не! Рад тебе!

Јоил

Боже, овај час
Ти благослови... ох, опозваће.

Естира

О, пустите ме! Чедо, пусти ме!
Пољубити га морам... Сине мој!
До њега одох.... Где си, Ур'јеле?
Ко сме још њему бити душманин?
Зар има иког племенитијег?
Та ходите, да потечемо сви,

и у овостраном српском народу леп број соколских друштава.

Као врло значајну, врло радосну појаву истичемо то, да је српско соколство нашло одушевљених потпомагача и у редовима нашег *високога клира*. При каноничној посети у манастиру Тавни (у Босни) митрополит зворничко-тузлански г. Иларијон *Радоњић* држао је својој духовној пастви дивну беседу на архијерејској литургији, која је том приликом одслужена у Тавни. Ево, шта је овај родољубиви, агилни српски првосвештеник рекао своме народу о српском соколству:

„Божански оснивач вјере наше, Господ Исус Христос, рекао је апостолима Својим по Своме васкрсењу: Шедше научите всја језики (Мат. 28., 19.). Апостоли су тако, а по њима и ми свештеници, примили на се дужност и заповјест, да уче народ свој, да га упућују, савјетују, изводе на добро. Апостолска се служба врши ево у нашој св. православној Цркви већ близу 2000 година и Црква је увек гледала, какве су потребе народне, па је према њима давала савјете, упуте и поуке. Није зато свештеник - проповједник ограничен, да у својим поукама говори само о врлини и гријеху, о вјери и невјерју, него он мора водити рачуна о свему, што може бити од користи или штете народу његову. И зато Србин свештеник треба да говори данас о ономе, што Србима треба, јер ако је напредан цио српски народ, напредна ће бити и црква његова. Зато се данас н. пр. и чују проповиједи против моде, против пијанства, против социјализма, против исељавања у Америку, о земљорадничким задругама, о начелу: »свој своме« и т. д. То су, истина, говори, који онако на први мах изгледају, да немају велике везе са Црквом и њеном науком, али у ствари су у тијесној вези с њом, јер Црква одобрава све оно, што је народу на корист, а осуђује све, што је на штету његову.

Па тако и ја данас, браћо моја и љубазна дјецо духовна, хоћу да вам рекнем неколико ријечи о српском соколу.

Је ли Српски Соко таква установа, да вриједи о њој са црквене проповједаонице говорити? — Опет ћу да вас сјетим, драги моји, на тужну прошлост робовања српскога народа, кад је свештеник-проповједник са амвона с крстом у руци хотимице позлеђивао рану народу своме, да Србин не заборави, шта га тишти; кад му је свештеник говорио о слободи златној, о витештву и јунаштву српском, о зулумима, о заробљеном чеду српском. Свештеник је о том говорио, а народ је плакао у цркви и грчевито стезао песницу своју, чекајући, да дође дан слободе народне. И тако је црква одњеговала Србина јунака, улила му мисао: »да бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака«.

Али и данас, браћо моја, иако у већине Српског Народа нема више онога старог робовања, треба Српском Народу јуначкога срца, прегалаштва народнога, снаге и прегорења, а за тај посао његује Српчад — Српски Соко.

Данас је вијек, националног, економског и просвјетног натјецања. Данас може напредовати само онај народ, који је снажан и имућан, просвијећен, напредан и сложан. Јачи гута слабијега, трпа га управо у свој џеп и слабићи непросвијећени и несложни плаћају силну науковину паметнијем угњетачу своме, док од њега не науче како ваља и они да раде.

И Српски Соко врши велику задаћу међу Србима. Он им снажи гимнастиком тијело, а позната је стара мудра изрека, »да здрав дух може бити само у здраву тијелу«. Издржљиво, снажно тијело одољева непогодама животним. Па и св. Црква нам заповиједа, да пазимо и негујемо тијело своје, кад каже: »Не знате ли, да сте ви храм Божји и да Дух Божји живи у Вама? Ако поквари ко храм Божји, покариће њега Бог, јер је храм Божји свет, а то сте ви«. (I. Кор. 3., 16.—17.).

Српски Соко снажи слогу, тако потребну народу нашем, јер тамо је брат богаташ сиромаху, неук ученоме, господин сељаку; дух братски, међусобно упознавање, љубав, пријатељство, слога и узајамност, — то су друштвене и хришћанске врлине, које негује Српски Соко. Он зближава свога своме, он брата Србина зове у своје друштво, он здружује Србе у братско коло и чврст вијенац, који није кадар разврћи више никакав туђин.

Српски Соко чува у народу витешки понос. Та како нам се шире груди од милине, кад слушамо о витештву и поносу јунака својих! Ено »Рајко војевода« у српској народној пјесми убија се ножем од појаса, јер му казује Маргита дјевојка, да су изумрли јунаци српски, да је нестало поноса српског. Па колико и вас уздише и жели и данас, да види свога Милоша и Марка, свога Бошка Југовића, Страхинића Бана, па Босанца Старину Новака са његовим дели-Радивојем, дјететом Грујицом и другим нам славним јунацима! Јесу ли отишла та славна времена у неповрат? — Јесу заиста, ако заборављамо на витешки понос народа нашега. Србин је био од увијек витез поносан, прегалац на свако добро дјело, виђен и чувен у свему. А зар данас да га затре чама? — Не да тој чами маха Српски Соко, него он данас васпитава витештво у српској омладини, у којој врије снага, у којој кипи понос српски, народни, која осјећа, да је она српска снага, која се дичи својим Српством.

А има још једна одлика Соколска, коју нарочито црква одобрава, а то је снажење добра и поштења у српском народу. Неваљалу нема мјеста у Српском Соколу, непоштењак се не може у њему скрасити. У њему се одабирају честити синови народа српскога, па сачињавају војску, која не војује оружјем, него напредним мислима, које прокрчују данас себи увелико пут међу Србима. Тако нам Соко спрема ваљане генерације, напредно потомство, које ће знати одржати и освјетлати част српскоме народу и у међународној утакмици.

Зато вам, браћо, као архијереј и савјетник ваш мећем на срце, да снажите крила Српскоме Соколу. Разумите, шта је он нама, немојте мислити, да је то ситница. Истина је, не може ни Соко све постићи и остварити. Али зато ми имамо и других својих друштава и установа, које ће нам све заједно помоћи у нацијоналном и просвјетном и економском напредовању. Ту су нам поред Сокола и и Земљорадничке Задруге, и женске Задруге, ту су нам наше читаонице, наша дична »Просвјета«, наша пјевачка друштва, наши црквени и школски фондови, наше српске штедионице и т. д. Све је то у посљедње вријеме много дигло српски народ и у просвјетном и у привредном погледу, па зато само несвјестан и затуцан неће увидјети важност свих тих наших установа. А свјестан Србин ће откинути од уста својих и помоћи те своје установе, јер он тијем помаже себе и свој народ, своју децу и своје потомство.

Наша словенска браћа Чеси завели су први Соколе у народу своме. Код њих има данас стотинама хиљада соколских чланова. Али зато се на њима и види напредак. Њихови Соколи су у сваком честитом послу први и они руководе све велике покрете у ческом народу и много су до данас створили. Немојмо заборавити, да су Чеси у цијелој аустро-угарској монархији најнапреднији народ. А и они су с малим почели. Угледајмо се, браћо, на њих, сви, којима је год стало до напретка народа нашега. Подижите и помозите народ свој, па ће вас помоћи и Бог, Којега вас именом благосиљам: у име Оца и Сина и Св. Духа. Амин.«

Такав нам подобајет архијереј! Тако говори архипастир, који схваћа праве потребе свога народа. А ми се поносимо, што је наша равна Бачка дала нашој браћи у Босни такова мудрога црквеног великодостојника, као што је Његово Високопреосвећенство г. Иларијон Радоњић, митрополит зворничко-тузлански. На таковој беседи биће му захвално српско соколство, српски народ.

На улици да гласно кличемо:
Тај љуби мајку, то је прави син!

(нагло иде за Уријелом. Јоиа и Рувим је воде)

Јудита *(сама крај прозора)*

У дворишту је... Једва држи плашт...
Гологлав јури... гле... сад застаде...
Обрнуо се... шта ће?... оклева...
Да л' десном, да ли левом улицом....
И оде правце према храму сад.

(оде од прозора)

Из небуха се тако решио!
Па можда мене ради... пребрзо...
Пренаглио је можда... Боже мој!
Шта, ако после с тог се покаје?
На душу ми се свали олово...
Зар жене вечно да су мушкима
Проклетство само? Од почетка још,
Од како стоји Богом створен свет,
Умањују га, понижавају.
К'о самртнички беше поглед му,
К'о лед му руке беху ледене,
А колена му слаба клецаху...

(одлети до прозора па стане виљати на поље)

Одустани, Акоста... врати се!
Не чини тога! Не опозивај! — —
Већ доцкан! Судбо, милостиво ти
Кривицу нашу љуту каштигуј!

(клоне на столицу)

Завеса пада.

(Наставиће се.)

НОВИ САД, 12. новембра 1911.

— **Потврда синодског статута и сазив Синода.** Његово Величанство краљ потврдио је статут, који је израдио Архијерејски Синод карловачке митрополије о уређењу црквенога судства.

Уједно је краљ дозволио, да се Архијерејски Синод састане у ново заседање, у коме ће се, између осталих ствари, извршити и избор будимскога епископа.

У истом заседању биће промулгиран сада већ потврђени синодски статут те ће онда српска јавност дознати и автентични текст тога много спомињаног, но до сада тачно непознатог синодскога операта. Онда ћемо видети, јесу ли замерке у тој ствари биле оправдане или нису.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** Народносни посланици један за другим узимају реч у прорачунској расправи. У седници од четвртка, 10. (23.) о. м., држао је велик говор румунски народносни посланик др. Александар *Вајда-Војевод*. Он је упозорио на то, да су се за време прорачунске расправе чуле тужбе због разних зала, од којих земља пати. Кад се тако туже већ и *мађарски* посланици, колико више узрока имају народносни заступници, да се туже на управу. Зло је у том, што нема велике мисли водиље, која би сјединила све грађане Угарске без разлике по вери и народности. Такова идеја дотле не може овладати, док год се *од политике помађаривања прави државно питање*. Чак и барон Девидерије Банфи је у свом политичком тестаменту признао истину, да Угарска са решењем народносног питања стоји и пада. Спас ове земље види говорник *у пуној равноправности* народности са аутохтоним становништвом. Народносни закон се не уважава.

Вајда је за тим, као лекар, ванредно стварно говорио о *здравствености*, против порнографије, која је подобна за ширење проституције и да отрује деци душу. Лист „Фидибус“ назвао је говорник *свињским* листом. Тражи *мере против пијанства*, но то се са одређених у прорачуну 10.000 К тим мање може постићи, јер још никако није наређено, да се недељом и свецем затварају крчме. Говорник се оборио на *помађаривање имена* и вели, да политика помађаривања не може довести успеху.

Говор Вајдин против мађаризације наилазио је на бурно порицање *највише код Јуштоваца и Кошутоваца*, по чему се види, ко су најфанатичнији апостоли помађаривања других народа. Али кад је овај одлично спреман румунски народносни посланик говорио о неповољним здравственим приликама, па против неваљале штампе, ту су му се морали поклонити и највеће јуштовачке шовинисте, који су имали много да науче од тога ученога „Дакоромана“.

Против разлагања румунског посланика полемисао је познати политички пајац Вилмош *Шимеги*, помађарен Чивутин, који увек носи одело с гајтанима и — Кошутову браду. Он је правдао помађаривање, јер су Румуни претопили у себе скоро све Сикуљце. Иначе је говор овога Шимегија био обична млатњава.

— **Критско питање.** Са острва Крита јављају, да су становништво разних округа позвали, нека се у недељу *оружани* искупе, кад ће *изабрати револуцијонарно народно заступство*. Тај је покрет уперен како против политике грчког министра-председника Венизелоса, тако и против статута, који важи на Криту.

— **Запетост између Енглеске и Немачке.** Услед сензацијоналних открића члана енглеског парламента капетана Фабера, енглески министар иностраних дела Грај ће у понедељак у парламенту дати изјаву, коју сви европски кабинети и сва велика штампа нестрпељиво очекују. У истим мах се чује, да ће услед стања, насталог са индискреције Фаберове, одступити и Грај и његов француски колега де-Селв.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 12. новембра 1911.

— † Тинка Лукићка. У нашој је вароши данас пред подне после дуготрајне тешке болести преминула одлична српска уметница Тинка *Лукићка*. На живот и рад те заслужне Српкиње вратићемо се још а за сад, под утецајем тужне вести кличемо из дна душе: Слава великој српској уметници и вечан јој спомен! а у цвељеном њену војну, одличном српском уметнику и нашем пријатељу Андри *Лукићу*, који је с покојницом у најсретнијем браку провео готово тридесет година, изјављујемо наше најискреније саучешће у големом губитку, који га је задесио.

— **Ванредна главна скупштина новосадског Српског Сокола.** Сутра, у недељу 13. (26.) о. м., у четири сахата после подне одржаће се у просторијама Новосадске Трговачке Омладине у Богданској Улици бр. 9. друга ванредна главна скупштина Српског Сокола у Новом Саду. На тој ће скупштини привремени тајник, благајник и вођа поднети своје извештаје а за тим ће се бирати часници и чланови управног и ревизијоног одбора.

— **Промене у руковању поштанским пакетима.** Од 1. децембра п. р. о. г. настаће неке промене у руковању пакетима на пошти. Пошта ће оне пакете, којима је изјављена вредност најмање 100 круна (100 франака или 100 марака), за тим оне пакете са изјављеном вредношћу од мање него 100 круна, који садржавају готов новац, накит, златне и сребрне предмете, сматрати као ручне комаде, у колико се према свом обиму или према својој тешкоћи не би могли преносити у поштанским врећама. Руковање таквим пакетима састојаће се у кратко у томе, што ће ручни комади, од кад се предаду па док се не уруче адресату, бити одељени од обичних пакета, свагда ће се са својим товарним листом за себе узимати, по својим податцима уводити, имати свој засебни број те се тако шиљати. За сваки поједини ручни комад ваља иставити засебан товарни лист; то морају чинити и власти и звања.

— **Накнадни испит зрелости на нашој гимназији.** Поправни и накнадни усмени испит зрелости *у новосадској српској православној великој гимназији* у децембарском року одржаће се 7. (20.) децембра о. г., писмени испит зрелости пак пре тога, од 30. новембра (13. децембра) до 3. (16.) децембра о. г. Поправни и приватни испити из VIII. разреда одржаће се 28. и 29. новембра (11. и 12. децембра). Кандидати за те испите имају се пријавити управи гимназије најдуже до 27. новембра (10. дец.)

— **Српско Народно Позориште у Новом Саду.** Вечерас се у позоришту Дунђерскога, у Новом Саду по трећи пут, даје Сардуова потресна драма у пет чинова с натписом »Вештица« (»La sorcière«). Први пут је »Вештица« у Новом Саду приказана била 22. децембра 1907. Онда је Зорају давала гђа Милка *Марковићка*, Хоану гђа Десанка *Иличићка*, Африду гђа Марта *Тодосићка*, Мануелу гђа Сара *Бакаловићка*; дон-Лопеца је играо г. *Лукић*, кардинала Хименеса г. *Спасић* а дон-Енрика г. Љубиша *Иличић*. Други пут је »Вештица« у Новом Саду била приказана 16. децембра 1909. Том је приликом Зо-

рају играла гошћа гђа Јелена *Милушиновићка* са београдског Српског Краљевског Народног Позоришта. Хоану је тада играла гђа Ружа *Крањчевићка*, Африду опет гђа Марта *Тодосићка* а Мануелу гђа Даница *Васиљевићка*; дон-Лопеца је опет играо г. *Лукић*, исто тако кардинала Хименеса г. *Спасић* а дон-Енрика је давао г. *Васиљевић*. Вечерас Зорају даје гђца Драга *Милојевићева*, Хоану опет гђа Ружа *Крањчевићка*, исто тако Африду гђа Марта *Тодосићка* а Мануелу гђа Даница *Васиљевићка*; дон-Лопеца даје вечерас г. *Димитријевић*, кардинала Хименеса опет г. *Спасић* а тако исто г. *Васиљевић* дон-Енрика. Приказ ће бити у претплати на пар а режираће г. *Диниће*, који игра Карденоса, агента свете инквизиције. — Сутра, у недељу, биће два приказа. После подне у три сахата даваће се, овде по пети пут, оперета »Чар валцера«. И сутра ће принцезу Јелену певати гђа Султана *Савићка-Цијукова*, Францику гђа Лепосава *Јовановићка* а Фридерику гђа Даница *Матејићка*; лаћмана Никицу и опет ће певати г. *Крањчевић* а лаћмана Мончику г. *Цвијановић*; кнеза Јоакима ће давати место г. *Добриновића* г. *Динуловић*, а грофа Лотара опет г. *Диниће*. У вече је на реду, у Новом Саду по девети пут, Рајмундов »Распикућа« у преводу И. Стојановића а са музиком Конрадина Крајцера. »Распикућа« је у Новом Саду даван 29. марта и 13. децембра 1887., 21, јануара 1890., 21. новембра 1891., 16. априла 1895., 25. фебруара 1896., 20. јануара 1902. и 6. јануара 1905. Флотвела је четири пута играо покојни Веља *Миљковић*, једаред покојни Јанко *Тодосић* а триред г. *Васиљевић*; сутра га даје г. *Матејић*. Валентина је свих осам пута давао г. *Добриновић* па га даје и сутра. Розу је дваред играла покојна Ленка *Хаџићева*, триред гђа † Тинка *Лукићка*, једаред покојна Зорка *Марковићка* и дваред гђа Драга *Спасићка* а сутра је игра гђа Лепосава *Јовановићка*. Вилу Керистану је свих осам пута давала гђа Милка *Марковићка* па је даје и сутра. Азура је дваред играо г. *Ружић*, пет пута г. *Марковић* и једаред покојни Андрија *Стојановић* а сутра га даје г. *Динуловић*. Шваљера Димона је триред давао покојни Михаило *Димитријевић*, једаред г. *Бошић*, четири пута г. *Спасић*, који га даје и сутра. Крезубу бабу је шест пута давала покојна Јеца *Добриновићка*, дваред гђа Даринка *Николићка* а сутра је даје гђа Марта *Тодосићка*. Сутрашњи се приказ даје ван претплате а режију ће водити г. *Добриновић*.

— **Популација бачких вароши.** По коначном саставу података народног пописа између вароши у Угарској — после Будимпеште и Сегедина — треће место заузима Суботица са 94.610 становника. Нови Сад са својих 33.590 становника заузима 27. место, Сомбор са 30.593 становника заузима 32. место, Сента са 29.666 становника 35. место а Баја са 21.032 становника 58. место.

БАЈИЋЕВА МУЗИЧКА ШКОЛА У Н. САДУ.

Наставници дипломирани уметници. Школа 10 К. месечно. Може се спремити за испите прашке. бечке. пештанске и загребачке конзерваторије.

Новости са стране.

— **Самоубиство једног композитора.** У Берлину се убио немачки композитор Бем у стану своје жене, познате певачице на берлинској опери. Бем је био пре неког времена оставио своју жену. Сада се је хтео вратити к њој и започети стари живот. Но она није хтела на то пристати. Због тога се Бем убио.

— **Председник Тафт болестан.** Из Вашингтона јављају, да је председник Сједињених Америчких Држава *Тафт* оболео. Лечници су изјавили, да стање Тафтово није по његов живот опасно.

— **Помиловање.** Поседник Фрања *Зукер* убио је прошле године свога шогора Леона *Вајнбергера*, јер је потоњи Зукерову супругу тукао. Зукер је осуђен био на 6 месеци тамнице, па је препоручен Његову Величанству на помиловање. Краљ је превишњим решењем путем милости опростио Зукеру досуђену му казну.

— **Град потпуно изгорео.** Како новине јављају, уништио је пожар скоро потпуно град Симу близу Брусе. Изгорело је преко 1000 кућа, а међу њима и владина зграда и касарна. Министар-председник дозначио је 1000 фуната као потпору за изгореле.

— **Од чобанчета милијонар.** Ове године умро је у Петрограду милијонар *Манташев*, назван краљ нафте. Живот Манташевљев врло је занимљив и служи као доказ томе, шта се може вреднећом и штедњом постићи. Манташев је рођен у Баку-у, вароши на Каспијском Језеру, где има много извора нафте (земљаног уља). Отац му је чистио улице, а мали Манташев је чувао овце и козе, као што су и у нас деца по селу најпре чобани. Једном је приликом познати руски индустријалац Нобл шетао по пољу и случајно се сретне са малим Манташевом, који му се са своје бистрине тако допао, да га узме к себи као шегрта. Манташев је 6 година служио код Нобла, за то време је остављао на страну сваку пару, што би заслужио, и кад је изишао из службе од Нобла, имао је у џепу неколико стотина рубаља. Кад су га питали, што напушта службу код Нобла, одговорио је: »Хоћу да будем сам поседник мајдана нафте«. И био је. Купио је једно парче земљишта, на коме нађе богате изворе нафте. То земљиште је било основ доцнијег Манташевљевог богатства. Јер сад, кад је Манташев у 60. години умро, оставио је иза себе имање у вредности од **70 милијона** рубаља. Манташев за свога живота никад није заборављао, да је некада и он био сиромашак, па је чинио добра дела, због чега му је руски цар дао наслов државног саветника. Он је у добротворне сврхе дао милијоне. У своме тестаменту завештао је много на добротворне цели. После себе оставио је две кћери и три сина.

— **Украдена слика мадоне.** Како из Фијоренције јављају, украдена је из тамошњег музеја Сан-Марко слика »Madonna della stella«, дело знаменитог сликара Анџелика. Слика приказује мадону са дететом у руци, анђела и свеца, те је њен промер 65: 35 центиметара. Крађа је опажена од два грађанина, који су видели, како из отвореног прозора музејске дворане виси уже. Обојица су одмах пошли на полицију, где су целу ствар пријавили. До сада су петорица ухапшени. Слика репрезентује вредност од неколико стотина хиљада лира.

НОВИЈЕ.

Пекинг, 11. новембра. Међу војскама, које код Нанкинга стоје једна супрот другој, још није дошло до судара, јер се царски војници повукли под градске бедеме.

Будимпешта, 11. новембра. Уз велику апатију од стране посланика започела је данас у заступничкој кући угарског сабора дебата о прорачуну министарства унутрашњих дела. Посланик *Ковачи*, члан Кошутове странке, протестовао је против тога, да се администрација подржави.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Бугарска и балкански мир.

Софија, 12. новембра. У Собрању је министар-председник *Гешов* изјавио ово: »Ми смо једно с онима, који искрено желе мира и хоће Балкан балканским народима. Нагласио је, да влада искрено жели, да с Турском одржава добре суседске односе, које диктирају животни интереси оба народа.

Италијанско-турски рат.

Цариград, 12. новембра. Кроз 24 сахата очекује се затварање Дарданела за *цело* бродарство. То ће силно шкодити Русији, Румунији и Бугарској. Искључено је, да ће Русија мирно примити италијанску блокаду.

Рим, 12. новембра. Влада је прекинула ратну делатност у Црвеном Мору из учтивости према енглеском краљевском пару, док се овај на свом путу за Источну Индију не провезе кроз Црвено Море.

Енглеска и њен однос према Немачкој.

Лондон, 12. новембра. Министар иностраних дела сер-Едвард *Греј* ће у понедељак подробно осветлити односе Енглеске према европским великим силама. Нови вођа унијониста (који су опозиција данашњој енглеској либералној влади), *Лу* (Law), и вођа радничке странке *Мекдонелд* најозбиљније ће позвати владу, да настоје на успостављању пријатељског односа Енглеске према Немачкој.

Комешање у Португалији.

Лисабон, 12. новембра. Монархисте су опет отпочели мања непријатељства, али су сузбијени.

Револуција у Кини.

Пекинг, 12. новембра. Царска војска *повлачи се* испред вароши Ханкау-а према северу. Цела кинеска флота је у рукама револуцијонара. Најпреча цел устаника је престоница богдиханова Пекинг. Изгледа, да отпор царске војске нема никакве наде на успех.

Превод с мађарског.

ПРАВИЛА

„Српског Сокола“ у Новом Саду.

И м е.

1. §. Друштво се зове »Српски Соко«. На мађарском језику: »Szerb Sólyom«. Седиште му је у Новом Саду.

Сврха.

2. §. Сврха је друштву развијање телесног вежбања и неговање друштвеног живота; свака је политика у друштву искључена.

Како се сврха постизава.

Сврха се постизава:

1) Телесним вежбањем у оделењима.

2) Неговањем разних грана телеснога вежбања, као што су: мачевање, јахање, стрељање и т. д.

3) Заједничким забавним састанцима и излетима.

4) Приређивање јавних вежба, предавањима и т. д.

Пословни језик.

4. §. Пословни је језик друштва српски, са ћирилицом. Записници Главних Скупштина и Управног Одбора имају се — на захтев власти — у оверовљеном мађарском преводу приказати.

Чланови друштва.

5. §. Чланови друштва — који само угарски држављани могу бити — јесу: а) оснивачи, б) извршни, в) помагачи, г) почасни. Оснивачи и помагачи чланови могу бити уједно и извршни, ако установљени принос плаћају.

Услови примања.

6. §. У друштво може бити свако примљен, кога Управни Одбор прими.

Ко хоће да ступи у друштво, мора се пријавити Управном Одбору. После пријаве одлучује Управни Одбор, да ли да се дотични прими и то без мотивације. Примљеном се предаје друштвена легитимација. Сваки призив је искључен.

Права чланова.

7. §. Сваки члан има права учествовати у свима Главним Скупштинама, има тамо право гласа и право активног и пасивног избора.

Има даље права учествовати у заједничким састанцима, излетима и забавама. У утакмицама у оделењима и заједничким утакмицама могу учествовати само извршни чланови, а сви чланови могу носити друштвени знак и друштвено одело.

Дужност чланова.

8. §. Сваки је члан дужан држати се друштвених правила, покоравати се закључцима Главне Скупштине и Управног Одбора, поштовати кућни ред и уопће живо и савесно унапређивати друштвену сврху.

Иступање.

9. §. Престаје бити члан друштва, осим смртног случаја онај, који из угарског подаништва иступи, кога Управни Одбор, односно Главна Скупштина искључи и који пријави, да из друштва иступа.

У том случају дужан је иступајући члан своје иступање писмено или путем тајника усмено Управном Одбору пријавити.

О осталим случајевима иступања дужан је тајник Управни Одбор извештавати.

Управни Одбор узима ово на знање без расправе, те упућује тајника да таквог члана из списка друштвених чланова брише.

Искључење члана.

10. §. Управни Одбор може искључити члана: а) ако ни после писмене опомене не плати заосталу чланарину, б) ако је прекршио друштвена правила, в) ако се недостојно влада било у друштву, било изван њега.

Против закључка Управног Одбора допуштен је призив у року од 15 дана на Главну Скупштину.

Главна Скупштина је врховна власт.

11. §. Главне су скупштине: а) редовне, б) ванредне. — Сваку Главну Скупштину сазива Управни Одбор, огласом на црној табли у друштвеним просторијама и писменим позивницама 14 дана раније, уз назначење дневнога реда. Важни предлози чланова, који засецају у суштину самога друштва, имају се само онда у претрес узети, ако их потпомогну 10 чланова и ако их предлагач бар 8 дана пре скупштине пријави Управном Одбору, а овај их је дужан 3 дана пре скупштине објавити на табли у друштвеним просторијама.

За одржање скупштине потребно је да буде присутна бар натполовична већина чланова. Ако их толико не би дошло, може се идућа скупштина одржати већ после 8 дана и то без обзира на број присутних чланова, са истим дневним редом.

На скупштини се одлучује апсолутном већином присутних чланова. Ако се гласови располове, одлучује глас председникова. За промену правила пак, потребно је две трећине уписаних чланова.

Избори се обављају тајним гласањем, цедуљицом. Који код првог бирања не добију натполовичну већину, потпадају ужем избору а у случају располовљених гласова, одлучује коцка. Може се и накнадно бирати.

Редовна главна скупштина.

12. §. Редовна главна скупштина држи се најдаље до краја месеца марта сваке године.

У делокруг јој спада;

1.) Одобравање извештаја Управног Одбора о целокупном раду друштва у прошлој години.

2.) Одобравање рачуна о приходу и расходу, о инвентару и закладама и о целом стању друштвеног иметка.

3.) Одобравање извештаја ревизора рачуна.

4.) Одобравање извештаја вође о телесној вежби.

5.) Избор почасних чланова без дебате о личности.

6.) Решавање о другим евентуалним предлозима Управног Одбора или појединих чланова.

7.) Промена основних правила.

8.) Избор старешине и његових заменика и свих часника.

9.) Избор Управног Одбора.

10.) Избор трију ревизора рачуна за текућу годину.

11.) Избор тројице чланова за оверење записника главне скупштине.

Ванредна главна скупштина.

13. §. Кад устреба може одбор сазвати ванредну главну скупштину.

Захтева ли пак најмање 10 чланова писмено и назначивши разлоге, да се изванредна Главна Скупштина сазове, тада ју је Управни Одбор дужан сазвати најдуже у року од 15 дана рачунајући од уручења писменог захтева.

Управни Одбор.

14. §. Главна скупштина бира на 1 год. дана Управни Одбор, који се састоји из старешине, заменика му, тајника, благајника, 17 редовних чланова и 3 заменика.

Сваки члан Управног Одбора мора редовно становати у Новом Саду. Управни Одбор врши своје послове бесплатно, а држи седнице на позив старешине или заменика му, као председника.

Да се може ваљан закључак створити, мора бити присутна бар половина чланова.

Одлуке се доносе већином гласова. Заменици ступају у одбор по највећем постигнутом броју гласова, чим се упразни које одборничко место.

Управни Одбор ради у осталом по свом пословном реду.

Делокруг Управног Одбора.

Управни Одбор:

15. §. а) склапа уговоре у име друштва, који се имају од стране главне скупштине одобрити и управља друштвеном имовином.

б) Одлучује о примању и искључивању чланова.

в) Установљава пословник за телесно вежбање.

г) Побира новчане приносе.

д) Одлучује о држању друштвених забава, састанака и излета.

ђ) Предлаже главној скупштини особе заслужне за ово друштво или за унапређење гимнастике уопће.

е) Именује друштвеног учитеља гимнастике.

ж) Старешина још заступа друштво према властима и другим особама и извршује све закључке одбора и главних скупштина. Ако је старешина запречен, врши сва његова права и дужности заменик старешине, а ако би и овај био запречен, врши исте дужности онај, кога одбор зато одреди.

з) Установљава друштвени знак, боју и крој друштвеног одела и одређује кад да се носи.

Предњачки збор.

16. §. Стручном страном друштва управља вођа заједно са предњачким збором по пословнику. Чланове предњачког збора и њихов пословник потврђује Управни Одбор.

Имаовина друштва.

17. §. Имаовина друштва састоји се:
а) Од покретности и непокретности.
б) Од уплате оснивача.
в) Од добровољних легата и дарова.
г) Од приноса чланова и других прихода.

Приноси чланова.

18. §. Оснивачки принос је најмање 100 круна једанпут за увек и има се платити у току једне године дана.

Извршни чланови плаћају једну круну уписнине и 1 К., 50 п. или 20 п. месечне чланарине.

Чланови помагачи плаћају 12 К. годишње.

Приносе чланова може главна скупштина мењати. Чланарине се могу само у оквиру промене друштвених правила вовисити.

Суд части.

19. §. Несугласнице међу члановима решава без даљег призива искључиво суд части, који се састоји из 4 члана, које бирају обе заваћене стране, свака по два између друштвених чланова а чланоци суда бирају себи председника мимо себе. Ако се неби могли у особи сложити, одлучује коцка између предложене двојиче. — Суд части ствара своје закључке већином гласова; ако се гласови располове, одлучује глас председников.

Престанак друштва.

20. §. Друштво престаје, ако то у ту сврху сазвана ванредна главна скупштина закључи.

Овој скупштини мора присуствовати $^2/_3$ чланова а за престанак друштва мора гласати $^2/_3$ присутних чланова. Не узмогне ли се због недовољног броја чланова ова сазвана скупштина одржати, може о престанку друштва закључити нова, за то сазвана ванредна скупштина без обзира на број присутних чланова и то са $^2/_3$ гласова. Ако главна скупштина не одреди што друго, прелази сав друштвени иметак привремено на шест година на српску православну црквено-школску општину у Новом Саду уз одржање исте сврхе.

Ако се пак у току тога времена оснује ново српско гимнастичко друштво у Новом Саду, има се тада истом предати целокупни иметак бившег »Српског Сокола« у Новом Саду.

21. §. Сва решења главне скупштине, која се односе на евентуалну промену друштвених правила, на престанак друштва, те у потоњем случају и на распоређење са друштвеним иметком, имају се пре извршења вис. кр. уг. министарству унутрашњих послова на одобрење поднети.

22. §. У случају да се друштво не буде придржавало у овим правилима одређене сврхе и поступка, односно делокруга свог, вис. краљ. уг. влада може даљи његов рад, у колико би био на штету интереса државе или друштвених чланова, неодложно обуставити и према исходу редовне истраге може друштво коначно разрешити или евентуално опоменути га да се најтачније придржава својих правила, под претњом да ће га иначе раздружити.

Установљено на главној скупштини ради конституисања, 12. нов. 1910. и на ванредној главној скупштини 11. августа 1911. године.

Др. Миливој Поповић с. р.
старешина.

Др. Бранко Николић с. р.
тајник.

Препис.

Бр. 127127|1911.

V. a.

Látta a m. kir. belügyminister.

Budapesten, 1911. évi október hó 25-én.

a miniszter rendeletéből:

P. H. **Szabó** s. k.
miniszteri tanácsos.

Просвета.

Српска Централна Библиотека „Просвјете“. Сарајевски „Народ“ јавља: „Још лањске године закључила је *Просвјета* да оснује под својим протекторатом *Српску Централну Библиотеку*, којој би био циљ, да сабирањем најприје српских дјела, затим хрватских, бугарских и словеначких, а по могућности изабраних књижевних и научних едиција великих културних народа, побуди међу нашом интелигенцијом интензивнији рад на њезину образовању и упознавању југословенских народа. До сада наша омладина слабо је марила за књигу; новина и кавана била су јој читаонице и библиотеке, њезина васпитна средства. И крај тога немара, она се је могла увијек изговарати једним истинитим фактом, да нема библиотеке, гдје би могао наставити своје образовање и своје спремање. У брзо разлога за такво изговарање нестаће. У локалима *Просвјете* биће за први мах довољно велика библиотека. До сада књиге су у већини случајева поклоњене од приватних људи или српских установа, као од *Српске Краљевске Академије*, *Српске Књижевне Задруге*, *Чупићеве Задужбине*, *Државне Штампарије Краљевине Србије*. Осим тога *Просвјета* је купила сва издања Југословенске Академије, а у брзо ће ваљда добити на поклон књиге од Матице Српске. Купиће и сва издања *Matice Hrvatske*. При томе треба истакнути, да ће имати Просвјетина библиотека скоро све комплете српских часописа, као: *Дела*, *Српског Књижевног Гласника*, *Искре*, *Зоре*, *Кола*, *Бранкова Кола*, *Отаџбине* итд. и да је набављено скоро већина политичких новина, које излазе и излазиле су у нашој домовини као: *Српски Вјесник*, *Српска Ријеч*, *Народ*, *Отаџбина*, *Osvit*, *Bošnjak*, *Muslimanski Sloga*, *Muslimanski Svijest*, *Musavat* итд. А да не спомињемо књиге, које су дале неке наше српске општине, међу којима се налази доста ријетких. Од ове године *Просвјета* ће стављати редовно у свој буџет једну ставку, а замољен је и Вел. Упр. и Просвјетни Савјет, да то учини. Тако ће се моћи библиотека стално попуњавати. При набављању књига држаће се библиотека принципа, да допуњује књиге појединих перијода и то из све три југословенске књижевности. Нарочита ће се пажња обраћати скупљању и сабирању књига, што третирају директно Босну и Херцеговину, на свима европским језицима. Богата збирка припашће библиотеци из завјештаја племените Енглескиње Аделине Ирбијеве. Да посјетиоци и читаоци имадну што већма при руци књига за научно образовање, *Просвјета* ће се побринути да дође у ужи додир са Српском Народном Библиотеком у Београду.

При крају имамо само још нешто примјетити. Има много књига и новина, које се не могу купити, а налазе се код наших старијих породица и љубитеља књиге, које често стоје неупотребљене и, што је најгоре, пријети им зуб времена. Зато апелујемо на те породице, да таке књиге поклањају овој библиотеци, и да се тако одуже млађим покољењима. До сада су то многи учинили и надамо се, да ће и остали угледати се на тај лијепи примјер.

Четрдесетгодишњица српске учитељске школе у Пакрацу. Неки дан је скромно прослављена четрдесетгодишњица оснивању српске учитељске школе у Пакрацу у Славонији. Она је много препатила, те је 1876. год., кад је створена нека велеиздајничка парница, морала бити затворена. Отворена је поновог. 1894. на заузимање пакрачког епископа Мирона *Николића*. Бан Раух, за време »велеиздајничке« парнице, одузео јој је поново право јавности, које јој је враћено ланске године.

Народно здравље.

Алкохол и Свето Писмо.

(Свршетак).

Клонимо се у свакој прилици алкохола! Он нас слаби телесно и душевно, упропашћује материјалио и морално, слаби снагу и величину нашег рода. Руши породични и друштвени живот. Руши понос човечји и понижава га до животиње, те постајемо равнодушни и апатични према свему, што је лепо, племенито и узвишено.

Нарочито чувајмо децу! Не навикавајмо тај нежни организам на ту штетну и убитачну навику. **Не излажимо зеницу ока нашег, понос наш, будућност нашу извесној пропасти.** Не дајмо **ни да окуси тај отров, што полако али сигурно трује. Не заражујмо их, као што су нас наши неразмишљени и неискусни старији заражавали.**

Пренимо се! Ослободимо се окова, који нас спутавају и чине робом алкохола па и других страсти које с алкохолом напоредо иду.

Отргнимо се једном већ од наше урођене нам оријенталне небрежљивости и немарности! — Манимо се свега и свачега пред овако **силним душманином** народним, као што је алкохол. Окаімо се политике, странчарења, јединства народног и свега, кад нам је **живот у питању**, здравље поткопано и из основе пољуљано, будућа снага наша, нараштај наш слаб, болестан, јадан и жалостан, где год погледаш, једном речи: кад нам је **смрт за вратом**. Вреди ли све оно за чим се ми заносимо и одушевљавамо и паре, вреди ли нешто и покушавати озбиљније и помишљати на будућност народну, **кад нас црв у основу подгриза**, кад нам је темељ свега опстанка и напретка **— здравље народно — труло и рујинирано?!**

Сузбимо пре свега то зло, тај **узрок** материјалном и моралном нашем пропадању, удалимо ту **губу** народну, што се зове — **алкохол**, па тек онда помишљајмо на лепше и светлије дане у нашем народном животу!

Удружујмо се против алкохола! Пођимо у првом реду ми интелигенција примером напред и ширимо апстинентски покрет. Огласимо рат алкохолу, јер он се толико укоренио, осилио у нашем народу, да ће нас за кратко време сатрти, ако ми не сатремо њега. Будимо антиалкохолисте пре свега ми, да се народ има на кога угледати, или бар сведимо то „уживање“ алкохола **на најмању меру**, али не само у појединим породицама већ у читавом народу.

Зађимо по кућама и колибама, обавештавајмо, отварајмо очи народу, просветимо га правом науком **и истином да је алкохол отров, грђи од најгрђег**, јер трује тело и душу на десетом колену.

Али пре но што пођемо на апостолски рад у народ, **одрецимо се ми сами** те кобне и убитачне навике, пренесимо сами пре свега ту жртву за срећу и благостање народно, јер тражимо ли од другога жртве, морамо и сами жртвовати.

Зближимо се и здружимо у што јачу везу против алкохола. Уписујмо се у антиалкохолистичка удружења, ширимо идеју ту у што шире слојеве народа, док још није доцкан, имајући при том на уму, да ко **ради против алкохола ради и на сузбијању туберкулозе** (сушице)!

Оснивајмо **у сваком месту па и у најмањем антиалкохолистичка удружења!** Истина, испочетка ће то с натезањем и великим тешкоћама ићи, јер се тај наш покрет антиалкохоличара тако хладно, апатично, равнодушно, с подсмехом предусрета и од озбиљнијих и такозваних интелигентнијих чланова нашег народа, да бисмо морали очајавати, да нисмо тврдо убеђени у добру ствар, праведму и здраву мисао за коју се боримо, да нисмо решени све, па и погрде незахвалности, пребацивања и заједања, поднети и отрпети за добро, срећу и будућност нашег народа.

Времена су тешка. Сви се на то туже, а и сви осећамо то, па ево нам лепе и згодне прилике, да сада доскочимо колико толико том злу и невољи тој. — **Одрецимо се алкохолних пића, манимо се пушења!** Осетићемо **знатну разлику** не само с материјалне стране, но ћемо осетити и велику сласт у моралној добити, а осим свега тога приносимо благотворну жртву, која ће донети срећу и права благослова тек будућем нараштају, потомству нашем.

Пођимо уздигнутим челом у борбу против алкохола, помажимо покрет тај и срцем и душом, јер само ће нам он у **загрљају са Соколима** претородити наше друштво, уздићи и узвисити народ наш, ојачати га материјално и морално и дати му отпорну снагу и силу за велику мисију, која нас чека у скорој будућности.

Пријатељи српског народа! Покажите делом, колико вам је стало до народа, до живота, среће и будућности његове!

Нови Сад.

Бранко Ролер.

Разно.

— **Број бракова у Немачкој пада.** Из земље са највећим прирастом становника, из Немачке, долазе вести, које јављају, да тамо није више толики број бракова, а по томе ни прираст становништва, као што је то до недавно било. Разлог томе опадању бракова имала би бити свеопћа скупоћа. Год. 1906. отпадало је у Немачкој на сваких 1000 становника просечно 8·2 брака. До године 1909. тај се број бракова снизио на 7·7 од тисуће. Опште узевши број је бракова у претежно индустријалним крајевима био већи, него међу сеоским становништвом. Нема сумње, да ће статистика за годину 1911. исказати још неповољније резултате.

— **Најстарији глумац на свету** без сумње је Енрико Пинели, који је ових дана у близини Палерма прославио свој 110. рођендан. Он је уједно могао прославити и позорнички јубилеј, јер је равно пре сто година — 1811. — први пут ступио на позорницу у италијанском приказу Шилерова „Вилхелма Тела“. То је био први и последњи приказ те глуме на сицилијском тлу, јер је његов отац, који је уједно био позоришни управитељ, био оптужен и осуђен на годину дана тамнице због приказа глуме са „револуцијонарном тенденцијом“. Мали се Пинели тада прикључио некој другој позоришној дружини и од онда па до своје 90. године био је неуморан глумац на безбројним италијанским позорницама.

Српско Народно Позориште.

Ред позоришних приказа у Новом Саду.

У недељу, 13. (26.) новембра, овде *по четврти пут*: **„Чар валцера“**, оперета у три чина, либрето написали Ф. Дерман и Л. Јакобсон, превели Љ. Д. и М. Д., музика од Оскара Штрауса. Приказ ван претплате уз обаљене цене у три сахата после подне. — У вече, овде *по девети пут*: **„Распикућа“**, чаровна позоришна игра у пет чинова с певањем, написао Фердинанд Рајмунд, с немачког превео И. *Стојановић*, музука од Конрадина Крајцера. *Приказ ван претплате.*

Позив на претплату.

Наш народ највећим делом, још неразумно живи; не уме да цени здравље своје и својих; не зна, како ваља да уреди своју кућу и начин живота; у својим пословима не иде за временом, те зато и нема истинске користи од свога напорнога рада. Национална свест још није колико треба продрла у масу народну. Ми још у маси народној не схватамо опасност положаја, у коме се налазимо; ми још не чујемо тутњаву, која је око нас, нити уочавамо почетке оне велике борбе, у коју сви за најкраће време морамо загазити и која ће одлучити о нашој народној будућности. *Наш је народ највећим делом још непросвећен.*

Ако желимо себи и своме народу добра, а желимо, да се одржимо као народ, морамо настати свом снагом: да свој народ просветимо; да га у маси препородимо; да од свакога појединца створимо разумно и просвећено биће, честитог грађанина и одушевљеног борца за народну нам ствар.

Само просветом препорођени, ми можемо бити привредно јаки, војнички снажни и дорасли задатцима, које нам је историја наменила.

Пуно је прилика и начина, да се поради на културном и просветном препороду масе народне. Али према нашим приликама, према стању, у коме се сада налази наш народ, књига, штампана реч, врло је моћно средство за буђење националне свести и уношење корисних поука и упутстава за живот и рад у масу народну. Само оно, што се на овај начин пружа народу, мора бити просто и лако написано, да може све то лако разумети и онај, који је тек по мало почео читати.

У томе циљу ја сам, поред својих *Народних Новина*, листа за народно просвећивање, спремио и

ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР
НАРОДНИХ НОВИНА
за 1912. годину.

Велики Календар Народних Новина већ је познат у нашем народу, јер је ово већ пета година, од како се уређује и штампа.

По једногласном суду свих оних, који су видели и читали овај календар, он је био тако опремљен, *дао је служи као пример, како треба спремити књигу за народ,*

Календар Народних Новина за 1912. годину, надам се, биће још бољи и потпунији, а имаће на стотину *врло лепих слика* из разних наших крајева и ликове многих знаменитих људи наших.

Сем календарског дела, који је нарочито подешен према циљу, коме је ова народна књига намењена, биће у њему и много забавних и поучних чланака; о чувању здравља и неговању болесника; о правима и дужностима српских грађана; о кућењу куће и разумноме привређивању; о напреднијим радњама из разних грана пољске привреде; о догађајима и личностима из давне и скорије прошлости нашега народа. Сем тога биће и велик број корисних и поучних и кратких поука. А корице су израђене у једном од првих уметничких завода, у живописним бојама, те ће већ и на први поглед књига бити свакоме драга.

Све су поуке и чланци кратки, лако и просто написани, писани народним језиком, те ће их моћи читати и разумети и онај, који тек мало по мало зна читати.

Календар Народних Новина имаће **седам** штампаних табака самога материјала за читање. Технички биће врло лепо опремљен, а цена му је за претплатнике **само пола динара**, заједно с плаћеном поштарином, тако да ће сваки претплатник добити књигу о моме трошку (за земље изван Србије 70 филира, због много веће поштарине).

Без и мало претеривања смем рећи, *да ће ово бити најјефтинија српска књига.*

Претплату са списком претплатника *треба послати што пре, а најдаље до 30. новембра* ове године. Књига ће се почети да разашиље **тачно** 25. децембра, и то свакога дана по 2000 до 2500 примерака, редом, како буде стизала претплата.

Имена претплатника штампаћемо у књизи, и то по групама, *и оним редом, како нам их повереници буду слали.* Зато са именима и претплатом треба похитати.

Имена претплатника без претплате не треба слати. Јер у томе имам неугодно искуство: многи скупљачи ни до данас нису послали претплату за лански календар, те су ме оштетили не само књигом, него и трошком за штампање имена претплатника и поштарином.

Календар Народних Новина својом садржином биће таква књига, да ће годинама служити као читанка свима онима, који живе у самоме народу, а желе да читају и из књиге да се чему поуче.

Да од ове народне књиге буде истинске користи, потребно је. да у што већем броју дође у руке онима, којима се поглавито намењује: *ђаку, војнику, а нарочито сељаку, који је писмен или има писмену чељаде у кући.* Зато и молим све праве пријатеље нашега народнога напретка да се својски заузму, те да ова књига у њиховој околини стече што више читалаца и претплатника. Код општина и просвећенијих људи нека настану, *да претплате и по више примерака за ђаке, војнике или сиромашне младиће у селу.* Ето прилике, да незнатним новчаним жртвама помогну ширење просвете у народ.

Календар Народних Новина врло је подесан за поклањање ђацима о годишњим испитима, а нарочито по сеоским школама. За тај циљ га је препоручио и Главни Просветни Савет.

Повереници добивају на сваких десет књига 2 књиге за свој труд или у толикој вредности друге књиге по своме избору. *Поштарину и за претплату и за књиге ја плаћам.*

Да не би и ове године многи остали без ове књиге, са слањем претплате треба похитати, јер ако опет не буде довољно књига. без књиге ће остати они, који касније пошљу претплату, и имена претплатника.

Претплату и имена претплатника треба слати на адресу: **Проф. Живојину О. Дачићу, уреднику Народних Новиа.**

У *Београду*, 1. октобра 1911. године.

Са одличним поштовањем
Проф. Живојин О. Дачић,
уредник Народних Новина.

НАПОМЕНА. Повереници могу добити на име награде за свој труд ове књиге: *Југословенску библиотеку*, комплет, укоричен (4 дин.); *Данска*, путописне црте Светомира Николајевића (1·50 дин.) *Народне Новине за 1907. годину*, повезано (4 дин.); за 1908. годину, повезано (4 дин.); за 1909. годину повезано (4 дин.); *Просте Приче* (0·50); повезано (1·20 дин.); *Народну Читанку* (0·50 дин.); *Земљорадничку Задругу у селу Радичеву* (0·20 дин.); *Одабране српске Народне Песме* (0·50 дин.) *Деца у породици и у школи* (1 дин.); *Из прошлости Босне из Херцеговине*, од Љ. Јовановића (1·50 дин.): *Судски Требник* (6. дин.); *Целокупна дела Матије Бана*, у 8 великих књига (16 дин.); *Дечје игре*, од Драг. Илића (1 дин.); *Прва помоћ у несрећнима и напрасним побољевањима*, са 28 слика, од дра Добривоја Гер. Поповића (1 дин'); *О јетици* од дра Хранислава М. Јоксимевића (0·50 дин.) и друге. Тако, ко пошље 10 динара претплате, има права на 3 динара књига; за 30 динара. 4 динара књига; за 30 динара претплате 6 динара књига и т. д.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

12. новембра 1911.

Пшеница нова	К	10·50—80·
Пшеница средња	„	9· —·—
Зоб нова	„	9·—·—
Јечам	„	9. —·—
Кукуруз нови	„	7·80—8·
Кукуруз у клипу	„	5·60—·—
Лањин	„	—·—
Горушица	„	5· 6·—·—
Пасуљ бели	„	14·—·—
Пасуљ жути	„	15·50—·—
Пасуљ кулак	„	14·05—·—

Све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Част ми је на пријатно знање ставити својим поштованим гостима из места и са стране, да ћу од 1. октобра о. г. отворити пивницу јединственог пилзанског праизвора и гостијоницу у сопственој кући, познатој под именом »НАЦИОНАЛ«.

Као и до сада, увек ћу се трудити, да у сваком погледу своје поштоване госте задовољим. Држаћу природна и чиста пића, кусна јела, а особито скрећем својим поштованим гостима пажњу на право пилзанско пиво праизвора у Пилзену, пошто се исто у целој вароши искључиво код мене добити може.

У нади, да ће ме моји поштовани гости у овом лепом новом подузећу и на даље потпомагати, јесам 455 29—30

с одличним поштовањем
Сава Токин, Панчево.

ШПЕЦЕРАЈСКА, ДЕЛИКАТЕСНА И ВИНАРСКА РАДЊА
БРАЋЕ ВАГНЕРА Нови Сад.

препоручује своје богато снабдевено стовариште најбоље врсте: **деликатес шпецијалитета, раног воћа и поврћа, копунов (пулара) и дивљачи, француска кујна** хладних јела за приређивање рибе, хладетине, паштете, сендвиче и т. д. уметнички и кусно изведена, **по најјефтинијим ценама**. Довољна је једна посета, па са се поштов. грађанство увери, шта се све добро може код нас добити.
110 40-52 **ценовник бесплатно.**

Завод за народно господарство!!

Централа Будимпешта.
„BELCSA"
Pesti kereskedelmi és jelzàlog bizományi bank Vezérügynöksege Budapest III. Zsigmond u. 44.

I. Завод набавља и продаје у комисији: плодине земаљске, и у опће све трговачке и економске потрепштине, прима из овоземства и иноземства налоге.

II. Завод обавља и банкарске послове и транс-акције у свези с аустро-угарским новчаним заводима — и то у највишем износу на непокретно имање, уз врло повољне увете. — **Камате 4—4¼—4½% и то без обвезе на одказ**, за исте послове не тражи се са стране п. грађанства никакве **провизије — молитељ зајма добива потпуну исплату.**

III. Завод култивира тачно и кулантно, око утемељивања и финанцирања разних творница, подузећа и т. д. и заступа у том правцу најбоље конексије.

IV. Завод набавља и даје: разне информације, трговачке нагодбе, ургира код министарства петиције, апелације, диспензације и т. д.

V. Завод подељује веома прецизно најсавесније опширне упуте, које су у савезу с горњим пословима те заступа у том смеру сваког интересента на његово потпуно задовољство. — Компетенти треба да приложе к писму марку од 10. ф. **Дискреција зајамчена** — дописује се и српски.

532 4—25

Осн. 1891.

СТАКЛАРСКА и ПОРЦУЛАНСКА РАДЊА
ТОШЕ АЛАБУРИЋА
У НОВОМ САДУ, — **ћурчијска улица број 12.**

Препоручује своје богато стовариште **стакларске и порцуланске робе, као и кућевног посуђа** сваке врсте, **са врло умереном ценом**, брзом и тачном послугом.

Даље: **велики избор разноврсних виљушака и ножева** (Esszeug).

Препоручује своју добро уређену **стакларску радионицу** за урезивање стакла, **оквира за свете иконе и за слике** сваке величине и т. д. у **великом избору.** 552 1-52

ШКОЛСКИХ ДИВИТА!

Препоручујем штов. школским властима јефтиних, металних, врло практичних, школских дивита за скамије по врло умереној цени, по облику, као што ова слика показује. Коме треба, нека се обрати на потписаног. — 539 8—10

ШАЦА МАНОЈЛОВИЋ, — **Сентомаш.**

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ ГЛАСОВИРА, ПИЈАНИНА. И ХАРМОНИЈА У ДОЉЊОЈ УГАРСКОЈ.

СТОВАРИШТА

у **Сомбору** у Зрињијевој улици и у Оргуљској улици. — у **Суботици**: филијала на ћошку Дамјанићеве и Бајзине улице. — у **Новом Саду**: филијала у Дунавској улици број 5.

Стално велико стовариште гласовира, пијанина и хармонија прве врсте са бечким и енглеским склопом. Најјефтинјии извор за набавку, уз готов новац и уз повољне отплате. Највећи и најјефтинији завод за позајмљивање.

У ту се сврху држе гласовири и пијанини. Оправке одмах извршава а тако исто и удешава инструменте стручно образован радник, који је добављен из једне творнице гласовира у иноземству.

С поштовањем
КАРЛО РАБ произвађач музичких инструмената — **Сомбор, Н. Сад, Суботица.**

467 10—20

1896. На будимпештанској миленијској изложби са великом медајлом одликована:
творница торњских сатова и ливница звона
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ
622 48-52

1854. ОСНОВАНА 1854.

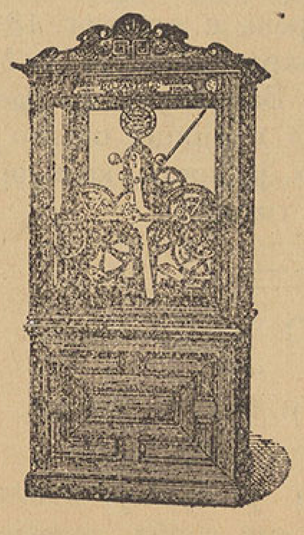

Израђује торњске сатове најновијег модерног сопственог система, са слободном кретајућом шетаљком и штифтенганг са челичним једеком (Drahtseil). Лије нова и прелива стара звона, по најновијем систему хармонично удешава, са гвозденом покретном круном. Израђује кове за звона од кованог гвожђа.

Под гаранцијом за тачну и солидну израду.

1900. Посетио париску светску изложбу ради проучавања исте струке

Мањим општинама даје уз отплату на више година.

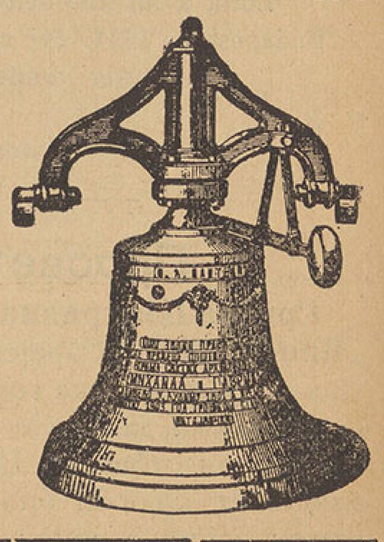

РОДИТЕЉИ!

ОСНОВНА ГЛАВНИЦА

215.000 круна.

Повјереници траже се у свим мјестима.

544 2—3

СКРБИТЕ ЛИ ЗА БУДУЋНОСТ ВАШИХ КЋЕРИ?

Са маленим доприносима и чланарином осигурали сте својој кћери за случај удаје

МИРАЗ ОД 2000 КРУНА

ако постане члан наше задруге. Уписнина 10 круна. Захтијевајте одмах наш проспект и разјашњења које Вам бадава одмах шаљемо.

ОСЈЕЧКА МЕЂУСОБНА ПРИПОМОЋНА ЗАДРУГА, — ОСИЈЕК I.

Стефановићева КАВА

50 44—52

Књижевни оглас.

Беседе дра Михаила Полита-Десанчића

данас су на продају у свима српским књижарама.

На жалост да се први део Политових беседа у раздобју од године 1861.—1883. и који је изишао године 1883. не може више добити у књижарама, већ само у приватних људи. Али се зато може добити у књижарама и други и трећи део беседа и то трећи део у две књиге. Прва и друга књига III. дела Политових беседа изашло је недавно.

Прва књига III. дела садржава раздобје од год. 1899. до 1908., а друга раздобје од год. 1908. до 1910. Ту нису само говори него и повестничке црте српске политичне борбе. У првој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. У другој књизи III. дела садржани су говори од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Прва књига III. дела стаје **4 круне**, а друга књига **3 круне**, а ко купи обадве књиге добија их за **6 круна**. II. део Политових беседа, који је изишао године 1899. стаје **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно-црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

Наручбине све три књиге осим књижарама шаљу се уз готов новац на штампарију деоничарскога друштва „Браника“ у Новом Саду.

Пријатељи умољавају се да Политове беседе што више распростиру јер те беседе са повесничким цртама, уједно су огледало најновије политичне борбе српског народа.

ОБЈАВА.

Част ми је овим високоцењену српску публику као и г. г. путнике најучтивије известити, да сам од 1. октобра о. г. по нов. кал. преузео

ХОТЕЛ ПЕЛИКАН У ПАНЧЕВУ.

Цео хотел је реновиран, све *собе и рестаурација* су изнова моловане и помазане, *цео намештај како у собама тако и у рестаурацији* је сасвим нов, нема ни комада старог, а цене ћу држати старе, јефтине.

Што се ЈЕЛА тиче, то држим, да ћу свакога задовољити, јер сам узео из престонице једну од припознатих најбољих куварица, која је више година у престоници у првим хотелима кувала.

ПИВО ЋУ точити од најприпознатије и најбоље фабрике: ПИЛЗАНСКОГ ДЕОН. ДРУШТВА: »Pilsner Actien-Gesellschaft« (Kaiser-Quelle), које данас све највеће и прве престоничке и велико-варошке рестаурације и хотели точе.

Пријатељски молим сву г. г. путнике, као и сву осталу српску поштовану публику, која у Панчево дође, да ме посети, а уверавам, да ћу сваког потпуно задовољити.

Са одличним поштовањем

481 (4-8) **АРОН ЈОАНОВИЋ**, хотелијер.

Извоз готових кола у све бал. државе.

Лондон 1908. Златна колајна.

ПРВА ЈУЖНО-УГАРСКА ФАБРИКА КОЛА

МАТИЈЕ РАЈХА и КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

У НОВОМ САДУ.

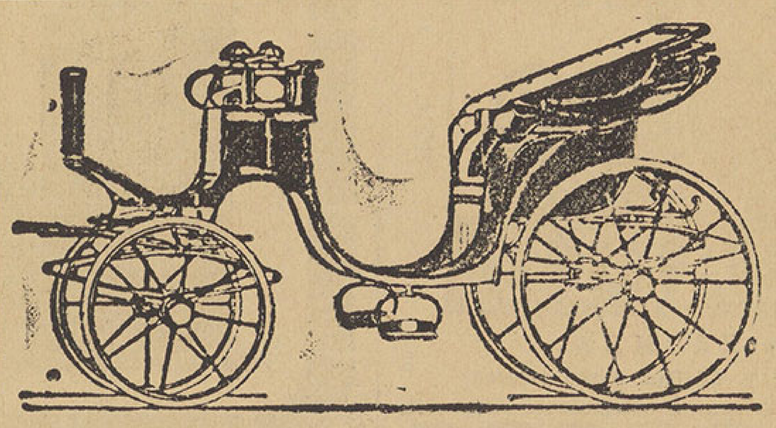

Највеће стовариште најразличитијих, најмодернијих кола од најједноставније до најелегантније израде по најјефтинијим ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и грампе. 190 32-52

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ

Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.

знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду

сваковрсних штампарских послова

који се израђују у духу савремене модерне техник. по најумеренијој цени.

„СРПСКО БРАТСТВО“ ЗАГРЕБ Илица бр. 7.

Прима за редовне чланове здраве Србе и Српкиње из Аустроугарске монархије, између 18. и 55. године: **у велико коло** са **2000 круна, у средње коло** са **1000 круна**, те **у мало коло** са 500 **круна посмртнине. Ко хоће**, да му се за упис пошаљу **тисканице**, нека пошаље **заједно све пристојбе**, које се враћају ако уписник не буде примљен. 1.) **Уписнину од К**, 5·— једном за увијек и за свако коло. 2.) **Чланарину** по **К. 4·—** за уписнике до 45. године; по К. 5·— за уписнике од 45. до 50. године, а по К 6 за уписнике од 50. до 55. године. Чланарина се плаћа сваке године почетком јануара. 3.) **Мртвачину за један** (последњи) **смртни случај**, која износи у **великом колу**: од 18. до 45. године **К 4·—**, од 45. до 50. године **К 5.—**, а од 50. до 55. године **К 6**; **у средњем колу**, плаћа се од те мртвачине **половина, а у малом колу четвртина.** Редовни чланови свију кола од 18. до 45. године плаћају највише 300 смртних случајева, од 45. до 50. године 240, а од 50. до 55. године само 200. За опскрбљивање сирочади редовних чланова основан је „**Фонд за сирочад Српског Братства**“, у који теку сви прилози добротвора, (који у 5 година плате најмање 100 круна), подупирача, (који сваке године приложе бар 6 круна) и прилагача, (који приллажу по вољи.) 337 20—52

Све обавијести за уписивање и због ових прилога дају повјереници, а иначе **УПРАВА** „Српског Братства“ (Zagreb Ilica br. 7.)

Артија за цигарете и пискови за игарете

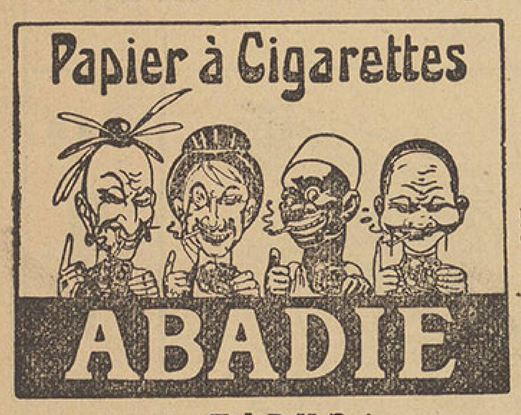

215 A. 31-52

из ПАРИЗА.
Добија се у свима трафикама.

ПРОМЕСЕ

Државне срећке од год. 1864.

Главни згодитак	од		К 300.000·—
1	„	по	„ 40.000·—
1	„	„	„ 20.000·—
2	згодитка	„	„ 10.000·—
2	„	„	„ 4.000·—
3	„	„	„ 2.000·—
40	згодитака	„	„ 800·—
4450	„	„	„ 400·—

Жребање 1. децембра 1911. п. н.

Цена К 18·—

—

Срећке

XXIX. краљевске угарске ДРЖАВНЕ ЛУТРИЈЕ.

Број згодитака	Назнака згодитка	У готовом новцу: појединце	У готовом новцу: укупно
		круна	
1	главни згодитак . .	--	200.000
1	згодитак	—	30.000
1	„	—	20.000
1	„	—	10.000
1	„	—	5.000
5	„	1.000	5.000
5	„	500	2.500
10	„	250	2.500
20	„	200	4.000
40	„	150	6.000
100	„	100	10.000
200	„	50	10.000
2.500	„	20	50.000
12.000	„	10	120.000
14.885	Главна свота згод.		475.000

Жребање 14. децембра по н. о. г.

Цена 4·—.

издаје

МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА
деон. друштво
у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

Ко много седи, рђаво вари! „Ни вегетабилна средства“, пише др. Граничштетен, бечки градски физик, „ни друге лековите воде не чине ту једнако јаке повољне услуге, као вишенедељно лечење природном горком водом **Фрање Јосифа.** Ни у једној породици, ни у једном домазлуку не треба да фали много опробана вода Фрање Јосифа. — Добија се у апотекама и трговинама минералних вода. Управа разашиљања у Будимпешти. 310 24 40

ТЕХНИЧКИ БИРО
Мих. И. Обрадовића
БЕОГРАД (Србија)

потребује самосталног **књиговођу** који је потпуно вичан српској и немачкој кореспонденцији. — Првенствено који зна и француски. 550 3-3

Оферте слати на немачком језику.

ЧУДО ОД БУКВАРА!

Из овога буквара научи и најстарији човек **за 12 дана да чита и пише.** А како има у буквару још 70 слика и много лепих и поучних приповедака, то је врло згодан за читање и онима, који знају читати. Имам преко 1000 признања. Ко ми пошаље са поштанском упутницом **70 пот.** (филера) тај добија буквар са плаћеном поштарином.

Хомоксил (Уљма), (Temes m.)

Љубомир Јовановић
шк. управитељ и учитељ.

528 6-30

ОНО ЈЕ ПРИЗНАТО, ДА У КУЋИ НАМЕШТАЈА

Л. МЕНРАТА И СИНА

У НОВОМ САДУ, Кошут Лајошева улица бр. 46—48.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР СВИЈУ НАМЕШТАЈА
у солидној изради и јефтиној цени добити се може.

531 (3-52)

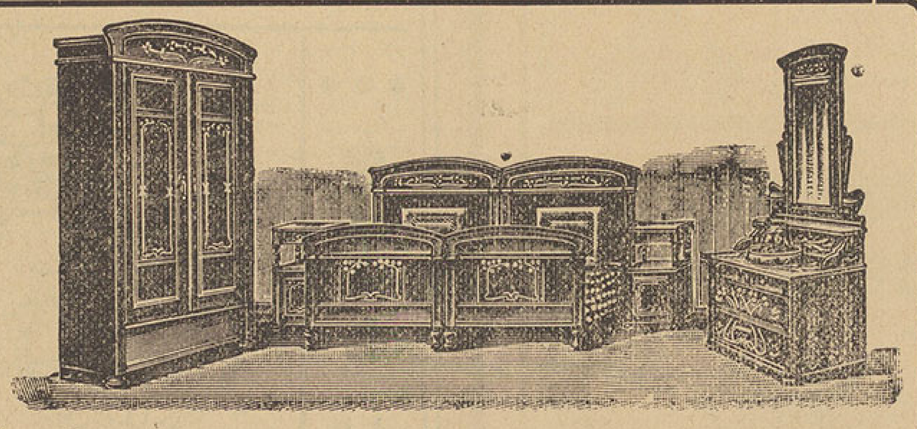

Велики избор у завесама, простирачима (тепиха), застирача за постеље и столове, мадраца, дечијих кола, слика и огледала.

Основана 1845. г. Телефон број 87.

У СВАКО ДОБА ИЗЛОЖБА ПОКУЋСТВА!

ТВОРЕНА НОВА ТРГОВИНА

новишта за јесењу сезону

женске и мушке помодне робе и то:

ЖЕНСКОГ, МУШКОГ и ДЕЧИЈЕГ РУБЉА,

краватна, кишобрана, мидера, доњих сукања (жипона), дуксера сваковрсних за децу и одраслих, кожњих ствари, рукавица, чарапа, марамица, свиле, најновијих накита за хаљине и кројачких употреба препоручује

СТЕВАН ВИДОВИЋ НОВИ САД, „код Круне“ ћурчинска улица бр. 21.

Цене умерене.

у новој палати г. Милана Ивковића а преко пута од г. г. Браће Миросављевића трговина шпецијалитета мушке и женске помодне кратке, галантеријске и платнене робе. 519 5-8

ЉУБАВ ПРОЛАЗИ КРОЗ ЖЕЛУДАЦ,
С ТОГА КУВАЈТЕ, ПЕЦИТЕ и ПРЖИТЕ САМО СЕ ЦЕРЕС-МАШЋУ ЗА ЈЕЛО.

Рецепт за најфиније чајно масло: Ваља растопити жуторастегљиву Церес маст за јело (Церес-коцке) и белу (Церес-таблице) пола и пола помешане, опрезно, да се не прегреју, ваља усути сиров кајмак (скоруп), по потреби и неварена млек- (на ½ килограма Цереса ⅙ 1 скорупа) па онда ваља промешати ту мешавину, метнувши чинију у хладну воду, да се брже раса хлади, све донде, док маст не очврсне. При том се опет излучи садржина воде из млека а Церес-маст добије кус и мирис најфинијег чајног масла те се као такво може употребљавати. Кад се дода једно жуманце и нешто соли, знатно се још дигне доброта. **По том рецепту зготовљено чајно масло сме се према постојећим законским одредбама употребити само у свом домазлуку.** 512 6—6

Власник: и издавалац деоничарско друштво »Браника«. Штампарија деоничарског друштва »Браника« у Новом Саду.